ՓՈՒՂԱԿ

ԹԻՒ 1172 — ՇԱԲԱԹ — 1877 ԱՊՐԻԼ 30

ԱԶԳԱՅԻՆ

Գաղտնապահութեան առաքինութիւնը երբեմն մեր Պատրիարքարանի մէջ ամենայն խստութեամբ ի գործ դրուելուն պատճառաւ, ժողովոյ ընթացիկ ու որոշմանց վրայ ծանօթութիւն ստանալու գործը կդժուարանայ։ Մեք՝ ուրիշի մը նման չեմք դանդաղիր. որովհետեւ մեր դրասենեակին մէջ լրոց տանձերու մեր վրայ թափելուն չեմք սպասեր բերանաբաց, և Պատրիարքարանի այս կամ այն պաշտօնական դատափետել իրաւունք չեմք համարիր. այլ դարձեալ կհետազօտեմք. բայց այդ գաղտնապահութիւնը պատուիրողներու ալ կյիշեցունեմք թէ ինչպէս ամենայն չափազանցութիւն, նոյնպէս գաղտնապահութեան առաքինութեան չափազանցութիւնն ալ վնասակար է, որովհետեւ ի մթան գործելու կասկած կուտայ հասարակաց, և այնուհետեւ կսկսին դայթակղեցուցիչ լուրերու շարք մը տարուբերիլ։

Քչէն շատ լմաստասիրողներու համար չա՛տ իսկ ըլլալով այսչափն, կանցնիմք քանի մը տեղեկութիւն հաղորդել։

* * *

Այս շաբթու Պատրիարքարանէն հեռագիր քաշուեր է Շապին-Գարահիսարի դերապատիւ Ռաֆֆորդին, որ դադարի պաշտօնավարութենէ։ Նորին գերապատուութիւնը հուսկ ուրեմն չկրցաւ յինքն յանկուցանել վիճակայնոց սիրտն ու աչքը, և գանգատներն յաճախեցին, և դժբաղդաբար քննութեամբ արդարացան։ Մեք խորհուրդ տուինք, եղնել վանքին մենաւոր խորչերէն, և ժողովրդեան քով բնակիլ. սակայն լսելի չեղաւ։

* * *

Բ. Դրնէն ալ, Պատրիարքարանի առաջարկութեամբ, երկրորդ անգամ հեռագիր քաշուեցաւ քանի մ'օր յառաջ Էնկիւրիի կառավարութեան, Տ. Արիստակէս եպիսկոպոսը մայրաքաղաքս ղրկելու համար։ Անկարելի է չցաւիլ, Նորին գերապատուութեան կողմանէ այսպիսի բուռն միջոցներու պատճառ տրուելուն համար։

* * *

Թարբերդի մէջ եկեղեցւոյ մը շինութիւնը, արդէն որոշեալ բարձրութենէն քանի մը կանգուն աւելի ըլլալուն պատճառաւ՝ տեղական կառավարութեան հրամանաւ դադարած ըլլալով, Պատրիարքարանը հարկադրեցաւ՝ Բ. Դրան ծանուցանել և վերստին հրաման խնդրել։

* * *

Ղալաթիոյ կալուածոց հոգաբարձութիւնը շինութեանց և բոլոր պաշտօնավարութեան հաշիւն ու տեղեկագիրը յանձներ է Պատրիարքարանի։ Լուր կայ, թէ այս հոգաբարձութիւնն ալ հրաժարեցուցեր և ուրիշներն ընտրեր են. բայց անհաւատալի կթուի մեզ։ Մեք տարակոյս չունիմք, թէ շնորհակալեաց կոնդակներ պիտի ուղղուին առ այդ հոգաբարձութիւնն, որովհետեւ չա՛տ և արդիւնաւորապէս աշխատեցաւ ա՛յդ մարմինը, զոր եթէ մարդիկ ուրանան, քարինք կաղաղակեն և կլիայեն։ Մեք կհատարեմք մեր պարտքը, ի խորոց սրտէ շնորհակալութիւն մատուցանելով պատուարժան հոգաբարձութեան։

Եթէ պատուանշան, չքադրամ, առիճան, կոթող և այլ այսպիսի բաներ չունիմք, աչխատաւորաց ընծայելու համար. գէթ մեր սրտից գոհունակութեան հաւաստիքը արտայայտել պարտ է, առանց օ՛րևէ անձնական նկատմանց և կըրից, որք չէ թէ մեզի պէս բաղմակարօտ աղգի մը այլ մեծափարթամաղգաց համար ալ կործանարար են։

* * *

Երկկ քաղաքական ժողովը նիստ ըրաւ։ Առաջիկայ ուրբաթ օրը երեսփոխանական ժողով հրաւիրելու խնդիրը յուզուելով, ընդդէմ առարկութեանց ոմանց որոշուեր է հրաւիրել, և յատենի ժողովոյն յայտնել՝ եթէ չգումարուելու համար բանաւոր պատճառներ կան։

* * *

Գաւառներէն ընդունած բազում գրեր ունիմք. բայց այսօր զանց ընելով՝ խօսքը կուտամք փարիզի մեր աղնիւ թղթակցին։

Ահաւասիկ.

. . . Խմրագիր

Այս անգամ գրիչս ձեռք կառնում, ոչ թէ Զուիցերիայէն, Հռենոսի ափունքէն, այլ Գաղղիայէն, Սէնի ափունքէն ձայն տալու համար։

Այս անգամ պատիւ ունիմ Ձեզ մի համառօտ տեղեկութիւն տալու.—Ա. փարիզի Հայ ուսանողաց վրայ.—Բ. 1878ի Արուեստահանդիսին եւ Պ. Գառնիկ Պասմաճեանի վրայ. եւ—Գ. Գաղդ. Իլիւսթրասիօն պատկերազարդ թերթին մէջ մեր արդի Պատրիարք ամեն. Տ. Ներսես Ս. Արքեպիսկոպոսի նկատմամբ գըրուած մի համառօտ կենսագրութեան վրայ։

Ա.—փարիզի հայ ուսանողք Տաճկաստանէն են. մեծ մասամբ Տաճկաստանէն. իրենց որքանութիւնը յայտնի չէ, զի այս տեղի հայ ուսանողք խիստ ցրուած վիճակ ունին եւ շատ չեն ուզեր իրար տեսնել, որ մարդ իմանայ թէ ինչքան ուսանող ունինք այս տեղ. թէեւ երբեմն երբեմն մի քանի ազնիւ երիտասարդաց կողմանէ ջանքեր եղած են, մի ընկերութիւն կազմելու, որ դոնէ այսպէս մի պատեհութիւն լինի իրար ճանաչելու, սակայն ցաւալի է ըսել, որ այս ջանքեր արդիւնք չեն ունեցած, ա՛յն արդիւնքը որ կը յուսացուէր եւ պէտք էր լինիլ. սորա պատճառներ շատ են, սակայն ճշմարիտն ասելով, ոչ պատճառ փոխանակ պատճառի են որ մէջ կը բերուին. արդար քննութեամբ այնպիսի պատճառներ կը գտնուին, որ ստուգիւ դառապարտելի են եւ անարդարանալի, եւ մեր հայ ուսանողաց երբեք պատիւ չեն բերեր։ Այս պատճառներէն դոնէ երկու երեքը արդարեւ կրնայի մէջ բերել եւ ցուցնել թէ մեր Հայ-ուսանողք ինչպէս կը սխալին եւ ինչպէս կը պարտէին տաճկաստանցիք՝ ռուսաստանցւոց, եւ ռուսաստանցիք՝ տաճկաստանցւոց, պապականք՝ հայոց եւ հայք պապականաց վրայ նայիլ, իրար սիրել, պատուել. սակայն չուզեմ սիրտ վիրաւորել եւ յուսալով, որ մեր ուսանողք փարիզի պէս մի տեղ այնպիսի գաղափարներ կառնուն օր ըստ օրէ, որ առանց նախապաշարման է, յստակ է եւ ազատ, եւ օր ըստ օրէ փոխանակ իրարմէ հեռանալու, իրարու ցաւոց եւ ուրախութեանց անտարբեր դտնուելու, աւելի իրարու կը մօտենան, իրար կը ճանաչեն, իրար կը սիրեն, իրենց ազգային կոչտ գաղափարներ եւ սովորութիւնք ի բաց կը թողուն եւն. եւն. . . . այս կէտին վրայ առ այժմ լռութիւն կը պահեմ ի հարկին դրելու պայմանաւ։

Ուսանողք մեծ մասամբ բժշկութեան կը պարապին. եւ մի քանին կան, որ քիչ ժամանակէն իրենց չրջան կատարեն եւ հայրենիք կը վերադառնան։ Ոմանք իրաւաբանութեան կը պարապին, որոցմէ Պ. Շաչեան, մի ազնիւ երիտասարդ, արդէն իւր տօքթորութեան վկայականն եւս ընդունած, քիչ ատենէն Պոլիս վերադառնալու մտադիր է. անչուշտ խորհելով, որ հայն, իւր նման քաջ, բարեսիրտ եւ գիտուն իրաւաբաններու խիստ պէտք ունի։ Պ. Շաչեան, ինչպէս ի փարիզ, նոյնպէս եւս ի Պոլիս, կը յուսանք թէ իւր ազնիւ բնաւորութեամբ, բարի զգացմամբք ճշմարտութեան, անկեղծութեան, ընկերսիրութեան եւ անչահասիրութեան ոգւով վառուած կը լսէ, կը դատի, կը խօսի եւ կը գործէ այնպէս, ինչպէս իւր սուրբ, բարձր եւ վսեմ պաշտօնն ու պարտաւորութիւն կը պահանջեն. որով չէ՛ թէ անհատների, այլ ժողովրդի, ազգաց անտէր եւ անլեզու ժողովրդի, որ իրաւունք ունի, եւ չէ կարող պաշտպանել, լեզու ունի եւ չէ կարող խօսել, զգացում ունի եւ չէ կարող յայտնել, համարումն պիտի վայելէ։ Պ. Շաչեան անկասկած այսպիսի մի ժողովրդական անմահ փառք եւ պատիւ փարիզում ունեցած իւր քաղաքական ճոխ փառքէն եւ պատուէն վեր պիտի դասէ եւ այլ հայ իրաւաբանաց եւս պիտի սովրեցնէ թէ ինչպէս պարտին ժողովրդի իրաւունք պաշտպանել, որով եւ մի գեղեցիկ ու ուրախալի սկզբնաւորութիւն պիտի ընէ հայ իրաւաբանաց պատմութեան։ Յիրաւի տա՛ր Երկինք, որ Պ. Շաչեանի նման իրաւաբանք բազմանային, որ ժողովուրդը սիրել եւ նորա իրաւանց համար մեռնիլ դիտնային եւ պատրաստ լինէին։

Ուսանողաց մասին այլ մանրամասն տեղեկութիւն ուրիշ առթիւ. այժմ բաւականացեք այսչափով.

Բ.—1878ի փարիզի արուեստահանդէսը, ինչպէս արդէն ամեն պատրաստութիւնք կը ցուցնեն, խիստ չքեղ եւ փառաւոր պիտի լինի։ Թայմզ իսկ այս առթիւ խօսած ժամանակ սորա ուղղակի եւ անուղղակի անհուն օգուտները մէջ բերելով, 1878ի արուեստահանդէսը, կըսէ, ըստ ամենայնի առաջին կարգի արուեստահանդէսը պիտի լինի։ Եւ արդարեւ եթէ մարդ միանգամ միայն այն մեծադումար դրամները երեւակայէ, զորս չէ թէ միայն Գաղղիա, այլ եւ Անգղիա, Աւստրիա, Զուիցերիա եւն եւն, տէրութիւնք այս մասին ծախսել որոշած են, սոյն արուեստահանդիսին վրայ ըստ բաւականին գաղափար կրնայ առնուլ. ես չեմ ուզեր եւ

աւելորդ իսկ կը համարիմ այս տեղ իւրաքանչիւր տէրութեանց այդ մասին ընել որոշուած ծախքը, փարիզի լրագրաց սոյն հանդիսին ուշնալիք ազդեցութեանց վրայ դրածները թարգմանել եւ նշանակել, դի սորա օգուտը չէ՛ թէ միայն Եւրոպիոյ այլ Ասիոյ եւ Ափրիկէի իսկ ղգալի եղած է. սակայն կը համարձակէի՞ արդեօք այս մասին իմ ցաւ յայտնել հրապարակաւ, որ մենք Հայքս տակաւին ցարդ չցուցինք թէ մենք եւս մի ազգ ենք, յառաջադէմ. մեք եւս ունինք արուեստ, հանճար, տաղանդ, ընդունակութիւն, գործօնէութիւն եւայլն եւայլն, ինչպէս Եւրոպիոյ ազգք ունին. չատ անգամ թէ՛ ազգային եւ թէ օտար թերթերու մէջօրայ լինքզինքնիս դոված եւ պարծենցած ենք, որ Հայն տաղանդաւոր է, հանճար ունի, ստեղծել գիտէ, չինել գիտէ, գործել գիտէ, մէկ խօսքով ունի եւ գիտէ բոլոր. սակայն իրօք այսպէ՞ս է . . . այս կը թողում ընթերցողին իմաստասիրել. միայն աւելորդ չեմ համարիր այսքանս աւելցնելու, որ Հայն ազգովին մինչեւ ցարդ եւ ո՛չ մի արուեստանոցի մէջ տեղ բռնած է, եւ իրօք չէ ցուցած, թէ ինքն եւս ազաքէն յառաջադիմած է, արուեստ ունի, մեքենայ ունի, երկրագործութիւն ունի, վաճառականութիւն ունի, ունի եւ այն ամենը, զոր Եւրոպիոյ ազգք ունին: Բայց օրքան որ ազգովին այս չարժուին չունինք, նորէն ի՛նչ ըս, որ ազգին մէջ աստ եւ անդ անհատներ չեն պակսիր, որք իրենց տաղանդով նորէն ազգին քիչ չատ պատիւ կը բերեն եւ ցաւած սրտեր կը մխիթարեն. եւ կարծեմ այսպիսի անհատական մանակցութիւն մէն մի եւրոպական արուեստանոցի եղած է, ինչպէս ժամանակին դրուած եւ լրագիր ընթերցողաց յայտնի է: Այս անհատներէն է եւ Պ. Գառնիկ Պատմաճեան: Պ. Պատմաճեան տակաւին երիտասարդ հազիւ 22–23 տարեկան, աղամանդագործ, մի ժամանակ Լոնտրա կենալէն ետքը Փարիզ եկած է, ուր այսօր մի գործարանի մէջ կաշխատի, 10 աշակերտ ունի, որոց ոմանք չաքաթը մինչեւ 40–50 ֆրանգ կը վաստկին: Պ. Պատմաճեան, թէեւ հասակաւ իսկ փոքրիկ, բայց խելքով հասուն եւ մեծ. աշխոյժ, եռանդուն, գործօն, քննող, խորհող եւ իմաստասիրող, բաւական ժամանակէ ի վեր ետեւէ եղած է եւ աշխատած իւր արհեստին մէջ յառաջ գալու, եւ այսօր իւր բաղձանքին հասնելէ վերջը, արհեստին երկու գլխաւոր թեւրութիւնքն եւս մանաւորապէս իւր ուշադրութիւն դրաւելով, յաջողած է վերջապէս երկու մեքենայ հնարելու, որով յիշեալ երկու թերութիւնքն, դժուարութիւնքն, կը կատարելագործէ: Ով որ մի ադամանդի գործարան տեսած է, դիտէ, որ թէ՛ վարպետ եւ թէ՛ աշակերտ, իւրաքանչիւր իրեն համար առանձին սեղան ունի, այնպէս որ վարպետը կանգնած տեղէն աշակերտաց աշխատութիւնը չը կրնար տեսնել եւ ո՛չ ալ աշակերտք վարպետները. վարպետը որեւէ մի աշակերտի պակասութիւնը ցուցնելու համար պէտք է քովը դնայ եւ այնպէս ցուցնէ, որ մեծ պակասութիւն է եւ խիստ դժուարին: Պ. Պատմաճեանի գտած մեքենայն այժմ այդ դժուարութիւն կը լուծէ, դի միեւնոյն սեղանին վրայ թէ՛ վարպետը եւ թէ ուրիշ հինգ գործաւոր միանգամայն կրնան աշխատիլ, որով թէ աշակերտք վարպետին աշխատութիւնը եւ թէ վարպետը աշակերտացը տեսնելով եւ դիտելով, թէ՛ սովրելու եւ թէ՛ սովրեցնելու մեծ դիւրութիւն կուտայ: Երկրորդ մեքենայն աւելի հետաքրքրական է, եւ օրքան հետաքրքրական այնքան եւս պարզ, եւ օրքան պարզ, այնքան եւս զարմանալի. սոյն մեքենայն կը ծառայէ առաջին մեքենայն յղկելու, երբ ադամանդէն կաւելորի. հին դրութեամբ այս յղկելու գործողութիւնը երեք ժամու մօտ կը տեւէր, մինչդեռ Պ. Պատմաճեանի սոյն նորագիւտ մեքենայով չ՛ա՛տ չատ հինգ րոպէ կը տեւէ:

Պ. Գառնիկ սոյն երկու մեքենայն քաղաքիս առեւտրի եւ երկրագործութեան գլխաւոր պաշտօնէին ներկայացնելով իւր հնարագիտութեան արդիւնի հրովարտակն ընդունած է. յորում գլխաւոր պաշտօնեայն յիշեալ երկու մեքենայից ըստ ամենայնի նորոգութիւնը եւ կատարելութիւնը կը նկարագրէ եւ Պարոնին տասնեւհինգ տարուան իրաւունք կուտայ: Սոյն մեքենայից օգուտը կը կայանայ նաեւ այն կէտին մէջ, որ քիչ ծախքով կարելի է մեքենայն դարձնել. եւ ուրիշ մի օգուտն ալ այս է, որ այս նոր դրութեամբ 20 աշակերտին աշխատած սենեակում հին դրութեամբ հազիւ 5 աշակերտ կարողանան աշխատիլ: Վերջապէս սոյն երկու մեքենայք, ինչպէս եւ քաղաքիս առեւտրի եւ երկրագործութեան գլխաւոր պաշտօնեայն եւս կը վկայէ, ըստ ամենայնի նոր են եւ մի 22–23 տարեկան Հայերիտասարդի դիւտ եւ մտքի ծնունդ, որ թէ Պ. Պատմաճեանին եւ թէ ազգին նուազ պատիւ չեն բերեր: Պ. Գառնիկ պատրաստ է սոյն երկու մեքենայն արուեստանոցին ներկայացնելու. եւ դրսէն լսածնուս նայելով, առաջին միտալ պիտի ընդունի:

Ես պատիւ ունեցայ միանգամ այս պարոնը այցելելու եւ առաջին այցելութեանս առթիւ նաեւ իւր հնարած մեքենայից պաշտօնական վկայականն ալ տեսնելով եւ կարդալով այսչափ տեղեկութիւն տալ աւելորդ չհամարեցի՝ առաջին ի խրախոյս Պ. երիտասարդին, Բ. եւ ի յորդոր այլոց, եւ յուրախութիւն ամենն անոնց, որք Հայ–տաղանդը կը սիրեն, նորա վրայ լսել կուզեն եւ կ'ուրախանան: Ա՛խ. ե՞րբ պիտի դայ այն օր, որ Հայ տաղանդն ու հանճար եւս փայլէր եւ եւրոպացին տեսնէր, որ մեք եւս կարող ենք ծնիլ, առեղծել, միայն թէ . . :

Ապրի՛ Պ. Գառնիկ, որ իւր իւր այդ մեքենայիւք 1878ի Փարիզի արուեստահանդիսում իւր հանճարին հետ նաեւ եւ Հայուն հանճարն պիտի ցուցնէ, եւ ո՛ւր էր թէ այլք եւս այլ եւ այլ դիւտերով սոյն արուեստահանդիսին մասնակցէին եւ հայկական մի արհեստաւորաց խումբ կազմէին ի պատիւ եւ ի փառս անկեա՛լ բայց կենդանի՛ Հային .՛.՛:

Գ.–Գաղ. Իլիսպրասիօն թերթը իւր 1773 թուոյն մէջ մօտերս Միհամի փաշայի Հայոց Պատրիարքարանը տուած այցելութիւնը եւ Պատրիարքարանի կողմանէ եւս նորա ցոյց տուած համակրութիւնը եւ պատիւը խիստ հանռւոտակի նկարագրելէ ետքը, մեր Ամեն. Ներսէս Ս. Պատրիարքի համառօտ կենսագրութիւնն եւս կ'ընէ, կենսագրութեան ճակատը նորա պատկերն դնելով, որ մեծ. Ապտուլլահան եղբարց քիչ պատիւ չբերեր. Թողունք կենսագրութիւնը, որ թէեւ համառօտ, սակայն Ս. Հօր ժողովրդական եւ պաշտօնական կեանքը կը ներկայացնէ, նորա քաղաքագիտութիւնը, լեզուագիտութիւնը, այլ եւ այլ ուսմանց ծանօթութիւնը, ժողովրդին քով ունեցած համարումը եւ գործօնէութիւնը կը ցուցնէ եւ ուր ներկայումս պարագայից նայելով Եւրոպայի դիւրահաւատներուն վրայ մեծ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ եւ ազգին մեծ պատիւ կը բերէ: Պ. Յօդուածագիրը, որ անշուշտ Պօլսեցւմն է եւ Պօլսէն գրած է, կամ այլ մի տեղ եւ Ս. Պատրիարքի անձին բաւական ծանօթ, պատկերին տակ «Տէր Ներսէս Պատրիարք կաթոլիկ Հայոց Տաճկաստանի» կը դնէ, ուր ինձ քիչ զարմանք չպատճառեց. չգիտեմ, Պ. յօդուածագիրը այդ ներքնագրին մէջ «Կաթոլիկ Հայոց» ըսելով ի՞նչ ըսել կամ ակնարկել կուզէ. թէ «Կաթոլիկ Հայոց» ըսելով սովորական կերպով Հռոմէական–Հայերը կ'իմանա՞յ եւ զԱմեն. Ներսէս Ս. Պատրիարք այդ մասին պատրիա՞րք կը կարծէ. աւելորդ է ըսել թէ այդ մի մեծ սխալմունք է, որ ներելի չէ. եւ եթէ «Կաթոլիկ Հայոց» ըսելով բառին բուն նշակութեամբ ոդդպափառ ըսել կ'ուզէ, այսօր աշխարհ դիտէ, որ Հայոց եկեղեցին եւ կրօն ամեն քրիստոնեայ եկեղեցի ուղղափառ կընդունի եւ այսպէս իսկ կը հաւատայ, մանաւանդ թէ եթէ այսպէս ալ կարծէ, կը հետեւի անուղղափառ Հայեր ալ կան, որ մեզ համար գոյութիւն չունի, եւ դարձեալ ներելի չէ: Թէ ենթադրենք, որ այդ դրչի կամ որ եւ է մի անուշադրութեան սխալ լինի, սակայն նեւրելի՞ է արդեօք նորէն այնպիսի մի յօդուածագրի այսպիսի մի սխալմունք: Այլոց կը թողում իմաստասիրել. ես կը փութամ եւ կը յառաջեմ ըսելու, որ Պ. յօդուածագրին երբէք ներելի չէ եւ չվայլէր մի երեւելի մարդի, ժողովրդապետի վրայ սխալ հրատարակութիւն ընել, մանաւանդ թէ քանի որ Պ. յօդուածագիրը գրածին նայելով Ս. Հօր անձին բաւական ծանօթ մին կերեւի. լինէ փոխանակին էր հաւատալ թէ այդ մի սխալմունք եղած լինէր եւ ո՛չ դիտմամբ գրուած:

Տաճապ

ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ

Զեղ.քութեան յայտարարութիւնները՝ զորս ի պաշտօնէ հրատարակեցին հինգ մեծ տէրութիւնք, Անգղիա՝ Գաղղիա՝ Գերմանիա՝ Աւստրիա եւ Իտալիա, իրենց ազգային խորհրդարանաց մէջ եւ պաշտօնական լրագրաց միջոցաւ, յաւելլով թէ հանդիսատես պիտի մնան ցորչափ իրենց չահուց ուղղակի վնաս մը չտեսնուի.–չեզ.քութեան յայտարարութիւնները, կըսեմք, թէպէտ այդ կառավարութեանց երկիրներուն մէջ ընդհանրապէս գոհունակութեամբ լսուեցան. սակայն ուշի ուշով նկատողութեան առնելով այլեւայլ պարագաներ, չկարծուիր որ երկար ժամանակ տեւէ հրատարակեալ չեզ.քութիւնը:

Եւրոպացին՝ մանաւանդ Անգղիացին եւ կած վերջին հեռագրալուրք՝ հետզհետէ կծանրանան, և յիշեալ կարծեաց հաստատութիւն կուտան: Անգղիոյ արտաքին գործոց նախարար լորտ Տէրպիի կողմանէ կորչաքոֆի վերջին ծանուցագրոյն համար Բեդրսպուրկ ղրկուած պատասխանը տեսնուեցաւ, որով զՌուսիա՝ եւրոպական միարանութենէն անջատեալ, և 1856ի և 1871ի դաշնադրութեանց ղանցառու կհրատարակէ, առանձին գործելու երթնելն, և Թուրքիոյ վրայ յարձակելուն պատճառաւ: Ա՛յս պատասխանը կերպիւ իւիք Ռուսիոյ դէմ պատերազմի հրատարակութիւն կհամարուի, և շատ հաւանական է, որ պատճառանօք մը երկու կողմանց յարաբերութեան կապերը խզին: Անգղիոյ կառավարութիւնը՝ Ռուսիոյ դէմ ունեցած ցրտութիւնը կապացուցանէ նաև, դեսպան ղրկելով Փոլիս, և հինգ տարիէ հետէ իծածուկ պահուած պաշտօնական տեղեկագրերը այս օրերս ազգային խորհրդարանին և հետեւաբար աշխարհի առջև դնելով, յորս նշանակեալ են՝ Լեհաստանի մէջ Ռուսիոյ իգործ դրած չափազանցութիւնները, և որովք՝ ըսելէսայն լիմն կըսէ Անգղիա աշխարհի, թէ, տեսէ՛ք, քրիստոնէից պաշտպանութեան ելնող և խաղաղութեան աթոռ անուանեալ Ռուսիա քանի՛ խժդժաբար վարուած է և կվարուի լեհաց դէմ:

Անգղիա լոկ խօսքով չդինիր, այլ ամենայն փութով կկազմէ կպատրաստէ ծովային ու ցամաքային ղօրութիւնները. հրամաններ կհանէ պէտք եղած տեղերը, ղօրաց փոխադրութեան համար կազմ և պատրաստ գտնուիլ:

Ա՛յս ամենէն կարելի է հետեւցունել, թէ չատ քիչ ժամանակէն Անգղիա ալ Ռուսիոյ դէմ թշնամութեանց պիտի սկսի:

* * *

Միւս կառավարութեանց կողմանէ՝ Ռուսիոյ ի՛նչ պատասխան տրուած ըլլալը դեռ յայտնի չէ. սակայն՝ եթէ ստոյգ

են վերջին լուրերը, Եւրոպա գայթակղեալ է ընդդէմ Ռուսիոյ, կասկածելով թէ նա իւր կրկին կրկին յայտարարութեանց և խոստմանց հակառակ, երկրակալութեան ելած է. և թէ բոլորովին կեղծիք են ռուսական լրագրաց այն հըրատարակութիւնները, թէ Ռուսիա ամենայն զոհողութիւն քրիստոնէից համար կընէ, և վասն Ռուսիոյ՝ ոչի՛նչ։ Դարձեալ, Ռուսիոյ համար նպաստաւոր չհամարուիր՝ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ կառավարութեանց կողմանէ մայրաքաղաքիս համար դեսպաններու ճամբայ ելած ըլլալը, որոնք այսօր կամ վաղը կհասնին։

Այսու ամենայնիւ, դեռ պնդող կայ, թէ երից կայսերաց միաբանութիւնն անքակ մնացած է, և թէեւ նպաստակն դաղտնի է առ այժմ՝ բայց վարագոյրը պիտի բացուի, երբ անդրլիական գինուորութիւնք սկսին շարժիլ Ռուսիոյ դէմ։

* * *

Յունաստանի, Սերվիոյ և Րումանիոյ վրայ եկած վերջին լուրերն ալ բաւական կարեւոր են։

Աթէնքէն հեռագիր մը լուր կուտայ թէ հելլեն երիտասարդք պատերազմի բաղձանք կյայտնեն։ սակայն որոշ չէ թէ ի նպաստ Ռուսիո՞յ, թէ՝ Թուրքիոյ։ Հելլենաց աղգային ժողովը մօտերս արտաքոյ կարգի նիստեր պիտի քնէ. յայնժամ ուրեմն երեւան կուգայ նոցա դիտաւորութիւնը։

Սերվիոյ վիճակն բաւական յայտնի է. Թուրքիոյ դէմ վերստին գէնք առնելու շարժումներ կլսուին. կառավարութիւնը թէեւ ի վերին երեսս համախոհ չերեւիր այս շարժմանց. բայց շատ տարակոյս կայ թէ ի ներքուստ պատերազմի կողմն է, և թերեւս կսպասէ Ռուսիոյ յառաջխաղացութեան։

Իսկ Րումանիա բոլորովին դուրս տուաւ իւր գոյնը. Ռուսիոյ հետ կռած դաշինքը հրատարակեցան բացէ ի բաց. ռուսական ընթացից դիւրութիւններ քնծայեց. և վերջապէս Բ. Դուռը ստիպուեցաւ յարաբերութիւնները դադրեցուցնել այս իշխանութեան հետ ալ. և ահա պատերազմական լուրերուն մէջ ակներեւ կտեսնուի թէ Րումանիոյ զօրքն ալ ռուսաց հետ միացած՝ Թուրքիոյ թշնամութիւն ընել սկսած է և լինքզինքը Բ. Դրան առջեւ արդարացունելու համար ո՛ր ևէ վաստ չունի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս շաբթու թէ՛ Անատոլիի և թէ՛ Րումելիի կողմերէն տեղեկութիւններ գալ սկսան։ կհաւատան, թէ Անատոլիի կողմէն օսմանեան սահմանն անցնող ռուսերը ետ քաշուեր են, և անոնց խոշած հեռագրական թելերուն նորոգութիւնն սկսեր է։

Ռուսերը Րումելիի կողմն ալ մինչեւ ցարդ նշանաւոր շարժում մը ըրած չեն. սակայն ստոյգ է որ սկսած են Դանուբն անցնելու փորձեր ընել, և դիմացէ դիմաց ռմբակոծութիւններ կըլլան։ Լէվընդ դրած է, թէ երկու օր յառաջ Դաղադներու զօրաբաժին մը Դանուբն անցեր են. բայց ստուգութեան կարօտ է։

Ամսոյն 27 ին ռուսերը Թօթրագանի վրայ կրակ ընել սկսեր, և օսմանցւոց կողմանէ ալ ռմբակոծութիւնն սկսուեցաւ, մինչեւ երեկոյ տևեր, այս կողմէն մէկը մեռեր, մէկը վիրաւորուեր, և ժողովրդէն ալ երեք հոգի վիրաւորուեր են. սակայն ռուսաց կորուստը մեծ է ևղեր։ Այս միջոցին Թօթրագանի հեռագրատան մէկ կողմն ալ վլեր, և կառավարութեան պաշտօնատունը բռնկեր է, բայց շուտով մարեր են։

Այս առաւօտ լուր եղաւ, թէ Դարատաղի կողմն ալ օսմանեան զօրքը յաղող վիճակի մէջ են, և մեծ հարուած մը տըուեր են դարատաղցւոց։

Անատոլիի կողմերէն ռուսաց ետ քաշուելուն դալով՝ կկարծուի, թէ օսմանեան զօրութիւնը քննելու եկած էին, և թէ՝ ետ գացեր են, առաւել զօրութեամբ արշաւելու համար։ Իսկ ոմանք կգուշակեն, թէ Կովկասի մէջ ներքին յեղափոխութիւն մը երեւան եկած է, և ռուսական զօրքը ետ քաշուեցաւ՝ նախ զանոնք զսպելու համար.

Րումելիի կողմը, կըսեն, ռուսերը մըտադիր են մեծ պատերազմներ չմղել. այլ մանր կռիւներով ժամանակ անցուցնել, և օսմանեան զօրութիւնը վաստակաբեկ ընել։

Ռուսերն արդարև Պայազիտ մտեր դրաւեր են. բայց նկատելով որ անկարևոր տեղ մ՚է, թողեր եղեր են, կըսէ Պասիրէթ՝ երեկուան թերթով։

Լէվընդ Հերըլտ գրած էր, թէ գինուորական պաշտօնատունը Ահմէտ Մուխթար փաշայի հրամանատարութենէն դոհ չէ, և ուրիշ կարող մէկը պիտի ղրկուի։ Պասիրէթ այս լուրը հերքելու առթիւ, տեղեկութիւն կուտայ, թէ Ահմէտ Մուխթար փաշա բաւական զօրութեամբ Սօղանլըղի անցքերը պաշտպանողական վիճակի մէջ կդտնուի, և թէ՝ միւս կողմանէ ռուսաց վրայ յարձակման սկսելու նպատակաւ կարնոյ կուսակալն 20 վաշտ հետեւակ և շատ մը այրուձիով ճամբայ ելած է, երթալ Ահմէտ Մուխթար փաշայի զօրաբաժնին հետ միանալու համար։ Ահաւասիկ, կըսէ, այս երկու զօրաբաժիններն միանալէն յետոյ՝ ռուսաց վրայ յարձակումն պիտի սկսի։

Օգոստ. Սուլթանը դոհ ըլլալով՝ Անգղիոյ արտաքին գործոց նախարար լորտ Տերպիի կողմանէ կորչաքօֆի տըրուած պատասխանէն, պալատան դլխաւոր քարտուղարն յատկապէս անգղիական դեսպանին ղրկեր, գոհունակութիւնն յայտներ, և Բ. Դրան ալ հրամայեր է՝ շնորհակալութիւն ուղղել լորտ Տերպիի։

— Եւրոպական լրագրաց մէջ հրատարակեալ հեռագրոց նայելով, Անգղիոյ ժողովուրդն սկսեր է ցոյցեր ընել ընդդէմ Ռուսիոյ, և պատերազմ պահանջել։ Այս մտօք յայտարարութիւններ փակցուցեր են պատերուն վրայ։ Թագուհւոյն հարսը, որ է Ռուսիոյ կայսեր դուստրը, Բեդրսպուրկ պիտի երթայ եղեր, և այս ալ՝ երկու կառավարութեանց մէջ տիրած ցրտութեան ապացոյց մը կհամարուի։

— Բեդրսպուրկի օսմանեան գործակատար թեվֆիք պէյ՝ երեկ մայրաքաղաքս հասաւ իւր մարդոց հետ։

— Գինուորական պաշտօնատունէն հըրահանդ խնդրուեր է՝ թուլչայի կողմը ամբարեալ արմատիքը կա՛մ ուրիշ տեղ փոխադրել և կա՛մ կրակի տալու համար. սակայն յայտնի չէ դեռ թէ ի՛նչ պատասխան տրուած է։

— Ծերակուտի անդամներէն Հալեթ փաշա հինդշաբթի առաւօտ Ֆիլիպէ ուղևորեցաւ, Էտիրնէի կողմը չինուելիք ամրութեանց յանձնաժողովին նախագահելու համար։

— Վախճանեալ Քեամիլ փաշայի տիկինը այս անդամ չորս ձի նուիրեր է ի պէտս կայսերական զօրաց, և միանգամայն որոշեր է ամէն ամիս 20 ական հազար ղուրուշ նպաստ տալ մինչև ցվախճան պատերազմին։

— Քաղաքական երկրորդ դատարանին քարտուղարք սկսեր են իրենց ժամացոյցներուն ոսկի և արծաթ ժապաւէնները երեսփոխանական ժողովոյն յանձնել, ի նպաստ գինուորական ծախուց։

— Ռուսաց կայսրուհին հեռագրով առաջարկեր է Պելկրատի մետրապօլիտին, եկեղեցեաց մէջ բարեմաղթութիւններ ընել՝ կայսեր Քիշնեվէն անվնաս վերադարձին համար։

— Լուր կայ, թէ Գերմանիոյ կառավարութիւնը շատ զօրք թափեր է Ռուսիոյ լեհական սահմանագլխոյն մօտերը. բայց պատճառն դեռ յայտնի չէ։

— Ռուսաց կայսրը ամսոյս 25 ին օրը Բեդրսպուրկ հասեր, ժողովրդեան կողմանէ համակրութեամբ ընդունուեր և դիշերը լուսաւառութիւն եղեր է։

— Սերվիոյ մէջ մեծ իրարանցում կայ. ձախող նպատակաւ գունդեր կկազմուին։

— Յունաստանի կառավարութիւնը 20 հոգի ձերբակալեր է, կասկածելով թէ Թուրքիոյ մէջ խռովութիւն հանելու նպատակ ունին։ Հելլենական լրագրք կյորդորեն այլ և այլ կուսակցութիւնները՝ ներկայ քաղաքական տագնապին մէջ միաբանիլ յօգուտ երկրին։

— Հալէպի մէջ մահմետական և ոչմահմետական երեւելիք ժողովուելով՝ որոշեր են 2000 ձիաւոր կամաւորներ պատերազմի ղրկել, անոնց բոլոր պիտոյքը հոգալով։

— Քաշկարի էմիրին կողմանէ օգոստ. Սուլթանին դահակալութիւնը շնորհաւորելու պաշտօնով մայրաքաղաքս եկող եագուպ պէյ՝ հինդշաբթի Լոնտոն ուղևորեր է, և անտի Հնդկաստան երթալէն յետոյ՝ դարձեալ մայրաքաղաքս պիտի գայ եղեր։

Պասիրէթի լրոյ կգրէ, թէ Զինաստանի հետ Քաշկարի պատերազմը շուտով պիտի վերջանայ, և կեդրոնական Ասիոյ իշխանները պիտի միացունէ՝ Իսլամութեան և Օսմանեան պետութեան զօրաւոր թշնամի և մշտնջենաւոր հակառակորդն եղող Ռուսիոյ դէմ։

— Շէվքէթ փաշա՝ որոյ համար կքուէր թէ պաղատատ պիտի երթայ, երեկ կարսի համար ճամբայ ելաւ՝ զինուորական պաշտօնակալաց ոմանց հետ։

— Րիֆաթ փաշայի որդի Սայիտ պէյ իւր ամսականն ու թոշակը ձգեր է մին-

չեւ ցվախճան պատերազմին :

— Հնդկաստանի երևելիներէն Մէհմէտ Նազիմ խան՝ 2500 անդղիական ոսկի նուիրեր է, ի նպաստ զինուորական ծախուց Թուրքիոյ :

—Անդղիական նաւատորմիղ մը կրետէ հասեր է : Մէլամէթ տաճիկ լրագրէրն գրած էր, թէ անդղիական նաւուց զօրքը կղզին եկեր են խաղաղութեան պահպանութեան համար . սակայն ի պաշտօնէ հերքուեցաւ այս լուրը :

— Ըստ հինեական կանոնաց՝ Պօլսէն ալ ղինուոր պիտի գրուի այս օրերս, և առաջին շրջանակէն պիտի սկսի :

— Այս օրերս հրապարակին վրայ տեսնուած 50 նոց կեղծ թղթադրամն որոշելու համար, գլխաւորաբար պետք է գիտնալ, որ (ղուրուշ գըյմէթլու) ըսելու տեղ խօթուշ ըսուած է, և ելլդիզլը բառին լմ ուվ դրերը մէկմէկէ զատուած են :

— Մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուող Զարիկրատ անուն պուլղար լրագիրն, ինքնին խափաներ է, ծանուցանելով թէ բաժանորդք պակսեցան՝ անցեալները Ռուսիոյ դէմ ծանր ու խիստ յօդուած մը հրատարակած ըլլալուն համար : Զարմանալի՛ բան . լրագրապետ մը մինչև այս աստիճան կվատանայ իր ազգայնոց դէմ իսկ վաղքի կըսէ, թէ չեմք յուսար որ մեր պուլղար հայրենակիցք այսպիսի ընթացից մէջ գտնուած ըլլան :

— Կայսերական կառավարութիւնը որոշած է՝ Պօլսոյ շուրջը ամրութիւններ կառուցանել Թէրքօսէն սկսեալ մինչեւ Զէքմէճէ և Սև Ծով : Իբաց առեալ 16 տարեկանէն վար եղողները, ծերերն ու խեղանդամները, մայրաքաղաքիս բոլոր բնակիչք պիտի մասնակցին այս շինութեանց, իւրաքանչիւրն՝ 6 ական օր, կա՛մ անձամբ, կա՛մ իւրեանց կողմանէ մարդ ցցունելով և կա՛մ փոխարէնը դրամ տալով : Այս ձեռնարկութիւնը պիտի ըլլայ, ո՛չ միայն ներկային այլ և ապագային համար : Առաջիկայ շաբթու կսկսի : Արդէն ոստիկանութեան կողմանէ բոլոր թաղերուն ծանուցուեցաւ ի պաշտօնէ :

Մայրաքաղաքիս յոյն սեղանաւորներէն Պ. Զարիֆի յանձն առած է 80 գործաւորաց օրական վարձը վճարել մինչև ցաւարտ շինութեան ամրութեանց :

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ասաքիրի շահանէ էլպիսէ անպարբնա մուպայեա օլունաճագ օնպէշլին թօփ ամերիքան պէղինին էնի ալթմըշ ալթը սանթիմէթրօ վէ պէհէր թօփրնըն թուլը գըրգ արշըն վէ վէղնէն օն պիր պըչըք լիպրա կելմէք վէ թարիխի քօնթրաթատէն իթիպարէն ալթը հաֆթա խիթամընտա քեամիլէն թէսլիմ օլունմաք վէ պահասը թէսլիմինի միւպէյյին վէրիլէճէք օլան մաքպուղ սէնէտինին թարիխինտէն իթիպարէն օնպէշ կիւն սոնրա սիմ մէճիտիյէ եէկիրմի ղրուշա վէ մէճիտիյէ վէրիլմէզսէ փիւնտա ֆիյաթը յըլա պիլ հիսապ ֆարքը յըլա պէրապէր քայիմէ օլարաք նիզամիյէ խաղինէսինտէն վէրիլմէք չարթը յըլա պէհէր թօփը սէքսէն պէշ ղրուշա օլարաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ՝ մայիսը րումինին իքինճի փաղար իրթէսի կիւնիւ քարարը քաթիսի վէրիլէճէկինտէն՝ իթնա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէղբիւրտէ տարը չուրայի ասքերիյէ կէլմէլէրի :

28 Նիսան 1877

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ էլպիսէ անպարբնա միւպայեա օլունաճագ պէշ եիւզ օթուզ տէօրթ պին արշըն կիւվէղ վէ մավի Րումէլի իմալի դալըն եիւն ղայթանըն էտմանը մագպուզ սէնէտի վիրուեինտէ պէր վէճհը փէշին սիմ մէճիտիյէ եէրմի ղուրուշա վէ մէճիտիյէ վէրիլմէզ իսէ փիյաթա ֆիյաթը իւէ պիլ հիսապ ֆարդը իւէ պէրապէր դայիմէ օլարագ նիզամիյէ խաղինէսինտէն վէրիլմէք չարթը իւէ պէհէր արշընը օն փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մայիսի րումինին իքինճի փաղար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլճէկինտէն՝ իթնա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէղբիւրտէ Տարը չուրայի ասքերիյէ կէլմէլէրի :

1877 Նիսան 26

Պապը Սէրասքէրի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՌՕՏ

ԸՆԴՀ· ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կարքեղոնացւոց, Յունաց, Հռովմայեցւոց եւ Հայոց

ՄԱՍՆ Բ·

Ց օ ր ք ն ե ր ս

Մ· ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Ա՛յս ընտիր և ամենակարևոր դասագրքին Բ· մասը, որ 400 երեսէ կը բաղկանայ, աւարտած և պօլիս հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի–ճամի Չիլինկիրլեր ճատեսի Թիւ 2 Ս· Ղ· և Եաղմաճեան դրատունը, և ուրիշ գրավաճառաց քով :

Գին 2 ֆր· 50 սանթիմ·

ԱՌ ՍՐԵԳԱԿՆ

Պ· Վ· ծանցիի տանը յանցնող ճամբուն վրայ, թիւ 55 ին մէջ կը գտնուի ամենէն ճոխ ու ընտիր ձեռնարկ մը ի գործ ածելի սրեգակներ եւ դրացնկ եւ ուրիշ ամեն տեսակ պարագաներ :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԴՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԴԵՂՕՐԷԻՑ

Վ· ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի թիւ 77

ԵՒ

Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակը թիւ 1—2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յարաբերութեամբ կապուած, և իւր դեղորէից ընտրութեամբն և գնոց չափաւորութեամբ հրաշակուած :

Մակի մթերանոց անուանի Հ· Նէսթլէ քիմիագետին չինած Ֆէ լաֆրէյն, որոքիրիկ ուժ աղայոց, տկար կազմ ունեցող և հիւանդութենէ ապաքինելոց միակ անդարար ուտելիքէն համարն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գըլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաև .

Քօ–ֆը (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտըռուի :

Սէ–լֆըր ոը ֆէյնէր, զուտ և մաքուր, Րէլթիէ, Տիւպօսք, ժօպօթ և Էվանս Լէդէ հարատար քիմիագէտներէն պատրաստուած :

Զկան ձէթ, զուտ, Քրիսթիանայի Բէթէր Մէլէրի գործարանէն ելած :

Եղերդէ (հինտիպա) խոհոռէ, Լուտվիկսպուրկի Հ· Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոքսի ուժ տուող և ախորժակ բացող, որ հաւարակ խահուէյի հետ խառնելով՝ դինը մեծապէս կ'ինկեցնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու :

Աբրոնոպոական սաւոյց ամեն ժամու մէջ :

Տ՛–ժէնէ Լոռ , մաղերու անվրիպելի ներկ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար . կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութենէ հետքերը : Արտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իր դեղական մեծ ազդեցութեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ . մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կղգեցնու :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վերք բուժելու մասին ունեցած պալամական յատկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը . հին կամ նոր թունաւոր վերքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրփէնչէ), սրունից և ստեանց վերքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կլաւանան . օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բարախման, մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան : Իր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ :

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ–գափու Թաչ խանի կողմերը Պ· Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ· 7՝ կը ծախուի :

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հաղինակն տոքթոր Հոլլօուէյ ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց՝ Թիւ 533 :

ՊԱՏՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

1.—Փունջը ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :

2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի Թէ՛ մայրաքաղաքիս և իր արուարձանաց և Թէ գաւառաց համար :

3.—Վեց և երեք ամսոյ համար ալ բաժանորդ կընդունուի :

4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութներէն և ձեռքէ ծախողներու քով :

6.—Փանուցման տողը 3 ղրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն–Տէր Հ· Ս· Ալաճաճեան, կ· Պօլիս Ալաճա–Համամ Խալիլ խան միջին յարկ Թիւ 19 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ· Ս· ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ· Ս· Ղ· ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ

Բիզա փաշա խան թիւ 3